

Motion

1975/76:2432

av herr Gustafsson i Stockholm m. fl.
med anledning av propositionen 1975/76:105 med förslag till arbetsrättsreform m. m.

Arbetskonflikter som berör utländsk part har praktisk betydelse främst i två fall: 1) blockad av fartyg under bekvämlighetsflagg, 2) åtgärder till stöd för arbetstigare i multinationella företag.

Blockaderna mot fartyg under bekvämlighetsflagg har sin grund i den kampanj som inleddes mot sådana fartyg av Internationella Transportarbetarefederationen 1958. Blockaden, som utfördes av Svenska Sjöfolksförbundet, har till syfte att förmå bekvämlighetsredaren att utfästa sig att betala löner till besättningen efter den standard som rekommenderas av Internationella Transportarbetarefederationen. Skulle redaren inte teckna ett sådant avtal, väddar Sjöfolksförbundet till exempelvis Svenska Transportarbetareförbundet att vidtaga sympatiåtgärder.

Åtgärder mot multinationella företag har hittills förekommit endast i liten skala, men de kan väntas få stor betydelse i framtiden. I första hand kan det bli fråga om att hindra företaget att flytta strejkrabbad produktion till ett annat land. I övrigt kan det bli fråga om sympatiåtgärder av de slag som förekommer vid konflikter på den svenska arbetsmarknaden.

Arbetsrättskommittén hade föreslagit att sympatiåtgärd med fackligt syfte skulle vara tillåten, om i annat land vidtagits stridsåtgärd som är lovlig enligt det landets lag eller som i vart fall skulle vara lovlig, hedömd enligt svensk lag. Löntagareservanterna avstyrkte detta förslag, därför att det lade olämpliga band på de svenska fackförbundens handlingsfrihet.

Särskilt lagtexten till lagen om medbestämmande i arbetslivet berör inte arbetskonflikter som har sin bakgrund i förhållanden i andra länder. Vid sin granskning uttalade lagrådet att sympatiåtgärd till stöd för utländsk part skulle i princip vara "tillåten endast under förutsättning att den i utlandet vidtagna primära stridsåtgärden är lovlig". Man kunde dock bortse från "sådana förbud mot stridsåtgärder i den främmande staten, som står i uppenbar strid mot grunderna för rättsordningen i vårt land".

Man kan mena att lagrådets yttrande inte siktar på åtgärder mot fartyg under bekvämlighetsflagg. I detta fall är primärkonflikten ett krav från Svenska Sjöfolksförbundet mot bekvämlighetsredaren som följs av en blockad mot ett fartyg i svensk hamn. Man kan likväl hefara att bekvämlighetsredaren hävdar att primäråtgärden inte är lovlig enligt bekvämlighetslandets lag (det kan vara lagen i Liberia, Panama, Cypern, Singapore eller Somalia). Under hänvisning härtill kan redaren tänkas stämma något av de berörda svenska fackförbunden till arbetsdomstolen.

När det gäller fackliga åtgärder som berör multinationella företag är det ännu viktigare att riksdagen uttalar sig så att de svenska organisationernas handlingsmöjligheter inte blir beskurna. Det är i många fall olämpligt att lovligheten av en sympatiåtgärd i Sverige görs beroende av lovligheten av en primäråtgärd i utlandet. Det är ofta svårt och inte sällan omöjligt att säkert fastställa vad som är lovligt, när det gäller en sådan primäråtgärd. Därtill kommer att strejkrätten kan vara snävt beskuren även i länder med vilkassamhällsskick vi känner storsamhörighet. Som exempel kan nämnas att den brittiska tory-regeringen 1971 genomförde en lagstiftning enligt vilken fackföreningarna var skyddade mot de gamla strejkförbuden enligt common law, endast om de registrerade sig. Enligt beslut av den brittiska landsorganisationen vägrade emellertid fackförbunden med några få undantag att underkasta sig denna ordning. Under perioden fram till 1974, då tory-regeringens lagstiftning upphävdes och ersattes av nuvarande lagstiftning, var därför praktiskt sett alla strejker olovliga. I ett sådant läge skulle därför, om lagrådets mening fick bli bestämmande, svenska fackförbund vara hindrade att vidta sympatiåtgärd till förmån för utländsk part. Vid bedömningen av reglerna om sympatiåtgärder till förmån för utländsk part har man att beakta regeln i 41 §, första stycket, punkten 1, om förbud mot stridsåtgärder i rättstvister. Gör arbetsgivarsidan invändning mot den fackliga åtgärdens lovlighet, blir det svenska fackförbundet tvunget att invänta arbetsdomstolens avgörande. Även om åtgärden skulle befinnas vara lovlig, kan detta besked komma så sent att sympatiåtgärd inte längre är aktuell.

I sitt svar till lagrådet har departementschefen förklarat att det i princip är riktigt att fackliga sympatiåtgärder i Sverige till förmån för part i utländsk arbetsstrid är avsedda att vara tillåtna under den förutsättningen att den primära arbetsstriden är lovlig. Samtidigt har han pekat på att fall kan uppkomma, i vilka kravet på den primära åtgärdens lovlighet inte kan upprätthållas och hänvisat bl. a. till de svårigheter som i sammanhanget kan uppstå vid gränsdragningen mellan stridsåtgärder med fackliga resp. politiska syften.

Det kan sättas i fråga om departementschefens uttalanden på denna punkt tillräckligt klart anger att lagrådets tolkning av 41 § medbestämmandelagen är alltför restriktiv. Det är viktigt att de svenska fackliga organisationerna får tillfälle att delta i internationella stödaktioner till förmån för arbetstagarna i andra länder, utan hinder av att de har träffat kollektivavtal med de svenska arbetsgivarna.

Det hemställs

att riksdagen uttalar att lagen om medbestämmande i arbetslivet inte är avsedd att hindra sympatiåtgärder i konflikter med utländsk bakgrund av det slag som ovan angivits.

Stockholm den 22 april 1976

STIG GUSTAFSSON (s)

i Stockholm

RALF LINDSTRÖM (s)

STIG OLSSON (s)

i Timrå

LENNART ANDERSSON (s)

i Södertälje

IVAR NORDBERG (s)

SIVERT ANDERSSON (s)

i Stockholm